

מראי מקומות- סנהדרין מ'

היו בודקין

השבוע משום דשמו יש עדים להזימן, ואין מעלין על לבן חשבון של חודש אם היו אלו עמהן אותו היום במקום אחר, וכששואלין אותן באיזה יום והם אומרים ביום פלוני, אז נזכרים עדי הזמה להזימם. אולם כ' החי' הר"ן בשם הרז"ה שאם אמר זכור אני בכמה בחודש, אבל איני זכור באיזה יום בשבת הי',

אין עדותו נפסלת בכך [ומשמע דס"ל כן אף בדעת רש"י, דהיינו דאף דודאי יש חשבון דצריכין לשאול אותה שאלה, מ"מ אי"ז כשאר חקירות, ואם אמר איני יודע אין עדותו בטלה, שהרי שייך להזימם אפי' בלא תשו' לשאלה זו]. אבל הביא מר' דוד דחולק ע"ז, וס"ל דלעולם צריכין לשאול להם באיזה יום מימי השבת הי', שהרי מה שהכשירו בא' אומר בשנים בחודש וא' אומר בג', היינו משום דאולי טעו בעיבורו של חודש, אבל אם גם אינם מכוונים באיזה יום מימי השבוע, א"כ ודאי עדותם פסולה [ויש לעי' אם כוונתו דוקא בכה"ג דלא היו מכוונים בימי החודש, או אם לעולם עדותן בטלה אם אינם מכוונים, או אם אינם יודעים, בימי השבוע, ואפי' אם מכוונים בימי החודש].

וע"ע בתוס' בפסחים (יב. ד"ה באיזה) שהק' עוד דמה מהני אם אומרים יום בשבוע שאינו כמו יום החודש, הרי אם כן הם חוזרין ומגידין. ותי' (א) דכיון דהז' חקירות ילפינן מקראי, א"כ צריכין שלא יכחישו זא"ז בחקירות, וגם שלא יכחישו את עצמן [ויש לרדן אם זה תלוי במה שהבאנו לעיל, האם חקירות אלו הם גוה"כ הוא או דצריכים רק לחקור לדעת מתי הי', וע"ע], (ב) נפק"מ אם א' אומר ב' לחודש וא' אומר ג' לחודש [ולכאור' כוונתו בזה כר' דוד הנ"ל, דנפק"מ לשאול איזה יום בשבוע הוא לדעת אם מה שלא כיוונו ביום החודש הוא משום שטעה בעיבורה, ולפ"ז לכאור' לא יהי' חסרון של חוזר ומגיד, אלא דנימא דמעיקרא טעה בעיבורה של חודש].
וע' בקובץ שעורים בפסחים (מ"ח), שהעיר דלכאור' רש"י שם כבר תי' קו' תוס', דגוה"כ הוא דצריך ז' חקירות. אולם כ' דעכ"ז הי' ק' לתוס', למה יגזור הכתוב שיגידו איזה חקירה עצמה ב' פעמים, וא"כ כבר נגמרו כל החקירות. וע"ז תי' דחידש התורה דעדיין אין עדותן נגמר עד שישאלום על איזה יום בשבת, דאולי יכחישו זה את זה או את עצמן, ולכן עדיין יכולין לחזור עד שנגמר עדותן [כ"ג בכונתן].

(א) **בשבע חקירות- ע' בחי' הר"ן** שהביא מהרז"ה דאי"צ להני ז' חקירות אלא היכא דבא לחקור העדים קודם שיתחיל לדבר, כדי להחמיר עליו העדות כר"ש בן אלעזר, אבל אם יתחיל עדותו, לומר בשנה זו, או אשתקד, אז אין צריך לפרש באיזה שנה בשבוע, ובאיזה שבוע, דכיון דאמר שנה זו, הרי כבר פי' באיזה שנה הי', ואע"פ שאינו יודע שנה זו כמה היא בשבוע, מה בכך, ולמה תפסל עדותו בשביל כך. אבל כ' החי' הר"ן דלכאור' מהגמ' לא משמע כן, אלא משמע דבכל אופן צריכין להני ז' חקירות, דהא ילפי' להו מקראי, ומשמע שהוא לעיכובא. וא"כ, אף אם אמרו דאמש הרגו, מ"מ אם אינו יודע להשיב על ז' חקירות, עדותו בטלה, וכ' דכן הוא דעת ר' דוד והרמב"ם. והוסיף לכתוב אף דלכאור' הלכתא למשיחא הוא, שהרי אין צריכין להני חקירות בדיני ממונות, ובזמננו אין דנין דיני נפשות, מ"מ עדיין צריכין אנו לדין בזה בדין מרומה, דאז בעינן דרישה וחקירה.

(ב) **באיזה שבוע- פרש"י, של יובל. וע' במנחת חינוך (תס"ג, ד'),** שהעיר דבבית שני, דבזמן בית שני עדיין היו דנין דיני נפשות, או אחר החרבן, דאף אחר החרבן היו דנין מלקות וקנסות, וגם בזמן הזה צריכין דרישה וחקירה בדין מרומה, איך יודעים העדים באיזה שבוע ביובל, וצריכים העדים לחשוב מעת שהיו מונין יובלות, וזה ק' לצייר. וכ' דבאמת לא כ' התורה איזה חקירות צריכין לחקור, אלא דצריכין לחקור באופן שיהי' יכול לבוא לידי הזמה. וא"כ, האידנא אם אומר באיזה שנה הוא מזמן היצירה, ובאיזה חודש, וכו', דעי"ז יכול לבוא לידי הזמה, די בכך, ושאר החקירות אינן מעכבות כלל [ואולי דבריו תלוי במח' הראשונים שהבאנו לעיל, וע"ע].

(ד) **בדיקות, א' אומר איני יודע, ואפי' שנים אומרים אין אנו יודעין, עדותן קיימת- יש לעי', הרי נכלל בהבדיקות אם מכירים אתם**

(ג) **באיזה יום- פרש"י** דהיינו באיזה יום מימי השבוע. ואע"ג דכבר השיב בכמה בחודש, מ"מ צריכין אנו לשאול לו איזה יום מימי

לומר שהוא ט"ס). עוד הביא שם שספר **אש תמיד** (עמ' תקנ"ב) אי' בשם הגר"ז דאיכא בירור ההלכה דהוי דבר בפני עצמו, ולא דין ב"ד הוא [נצ"ע].

(ו) **ומזדווגין זוגות זוגות... ונושאים ונותנים כל הלילה** - פרש"י, איש איש לעצמו. כ' הערוך לנר דהוכיח רש"י כן מהא דלא עריב ותני ומזדווגין זוגות זוגות ונושאים ונותנים כל הלילה. וע"ע ביד רמ"ה (מב. ד"ה מתני' מצאו) דהביא דעה זו, וכ' דלא נהירא, אלא דגם הא דנושאים ונותנים כל הלילה אזוגות קאי.

(ז) **יוסיפי הדיינין - ע' במרגליות הים** דכ' דלכאו' כשמוסיפין הדיינים צריכים לקבל העדים עוד פעם, דהיאך ידונו האחרונים אם לא שמעו בעצמם מה שאמרו העדים. וכ' דאולי כיון שהוסיפו מהשלש שורות שלפני הב"ד, א"כ הו"ל קבלת עדות בפניהם, אבל אולי כיון שלא היו דיינים בשעת מעשה, לא מהני, וצע"ע.

(ח) **ואתו נחנקין בק"ו מנסקלין** - הק' הר"ן, ל"ל ק"ו לנחנקין דבעינין ז' חקירות, ואפי' לר"ש דשריפה חמורה, ל"ל קרא, הא בעדים זוממים ילפי' מג"ש דהיטיב היטיב דבעי ז' חקירות, ובעדים זוממים שייך כל הד' מיתות ותני' דאע"ג דבעדים זוממים שייך הז' חקירות בכל הד' מיתות, מ"מ י"ל דה"א דה"מ עדים זוממים, דקילי, דלא נעשו כוונתם כלל, אלא שביקשו להרוג, אבל המתחייב שריפה למ"ד שריפה חמורה, הרי כיון דחמיר איסורי', ה"א דלא בעי חקירות כלל, כיון דלית בי' קרא. ולכן צריכין קרא לשריפה לר"ש, וק"ו לנחנקין.

(ט) **אלא לאביי אליבא דר"י דאמר אדם טועה חצי שעה, וכר' - הק' הר"ן**, הא לר"י דאדם טועה חצי שעה, ודאי יש הרוחה במה ששואלין אותו בכמה בשעה, שאם יאמר א' בתחלתו וא' בסופו, תהא עדותן בטלה. ותני' דאף אם אמרו כן יהיו עדותן קיימת, דנימא דהמעשה נעשה בפלגי שעתא, והאי טעי בפלגי שעה לקמי' והאי טעי בפלגי שעה לבתרי', וכמו דאמרי' בפ"ק דפסחים.

אותו, ופרש"י דהיינו דלמא נכרי הוא. ומה שייך לומר בזה דאם אינו יודע עדותו קיימת, הרי ודאי אין עדותו קיימת אם אינו יודע אם הרג ישראל או לא. וע' במאירי (ד"ה העובד) שכ' דשאלות אלו, "אע"פ שאין הזמה תלוי' בהם, הרי הם מכלל החקירות, והם נקראות דרישות, שכל שיאמר בהם אחד איני יודע, עדותם בטלה, שהרי הם בדברים שהם עיקר העדות, ובהם יתחייב או יפטר". וע' ברש"ש שכ' דאף דלשון רש"י משמע דהוי כשאר בדיקות, אבל אין שייך לומר כן, דודאי אם אינו יודע אם ישראל או נכרי עדותן בטלה. וע"ע בחי' הר"ן שהביא שדעת הר"ז"ה הוא כמש"כ המאירי שהבאנו, דשאלות אלו הם מעיקר העדות, וא"כ אם אמר דאינו יודע, עדותו ודאי בטלה. אבל מר' דוד הביא דהק' ע"ז דא"כ יש לנו יותר מז' חקירות, וא"כ ע"כ אינם אלא בדיקות. וכ' החי' הר"ן דאי"ז ק', שהרי אין אלו חקירות, אלא מעיקר העדות הם. וכ' דר' דוד פ"י דהיכא דהעדים מעידים דהרג את הנפש, ודאי נכלל בעדותן הוא דמכירין אותו דישראל הוא, ושקיבל עליו התראה, אלא שיש להן לדיינין לבודקן ולשאול להן על כל דבר ודבר, שאין לסמוך עליהם מן הסתם, וודאי אה"נ, אם אמרו דאין אנו יודעין, אין עדותן כלום, אלא דא"א שיאמרו כן, שהרי אמרו שהוא חייב מיתה.

(ה) **ואפי' הוא עצמו אומר יש לי ללמד על עצמי זכות, שומעין לו** - פי' המאירי (ד"ה המשנה השני'), דהיינו דאם יש ממש בדבריו שומעין לו ואף מצטרפין לו לרוב המזכין. והק', מ"ש מעד דאמרי' דאין שומעין לו אף לזכות, ופרש"י מהגמ' לעיל דהיינו משום דמחזי כנוגע בעדות, הרי הוא ודאי נוגע בעדות. ותני' דבהוא עצמו אין מה לחוש, דהכל יודעים שהוא נוגע בדבר, ולכן לא יבואו לימשך אחר טעמו א"כ הוא טעם נכון, משא"כ בעד, שמא לא ירגישו בנגיעת עדותו, ויבואו לימשך אחר דבריו אפי' אם אינו טעמו נכון כ"כ. ומש"כ המאירי דגם הוא משלים למנין המזכין, ע' ביד רמה (מב. ד"ה והרב) שכן הביא מהרמב"ם (סנהדרין י', ח'), וכ' שהוא דבר תימה. ובהגהות שם הביא שהרש"ש כ' שיש ט"ס בדברי הרמב"ם (אולם מהא שגם כ' המאירי כן, לכאו' ק')

(י) ואידך- ולא נתפרש מי הוא ה"אידך", וכ' היד רמ"ה דהיינו רב יהודה, דלא בעי קרא לאתויי חקירה שמינית, ולכן לדבריו הוא מופנה לר"ש לאתויי נשרפין. ועוד פי' דואידך היינו תנא דידן דלית לי' חקירה שמינית.

(יא) א"ל ר' יוסי לחכמים, וכו'- הק' הר"ן, ולר' יוסי דאי"צ אלא ג' חקירות, הני קראי ל"ל. ותי' דתלתא קראי דאמת ונכון לא דריש, פש לי' שבעה, מוקמינן ג' לג' חקירות, וג' לג' ש' לומר שיהי' בכאו"א ג' חקירות, פש לי' חד, לר"ש לרבות שריפה, ולרבנן דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' קרא.

(יב) קיבל עליו התראה, התיר עצמו למיתה- כ' הלחם משנה (סנהדרין י"ב, ב') דה"ה לענין מלקות אמרי' דצריך לקבל עליו התראה ולהתיר עצמו גם למלקות, וביאר דטעמו משום דמלקות במקום מיתה עומדת.

(יג) המית בתוך כדי דבור- פרש"י, שאם שהה לאחר התראה יותר מכדי דיבור, איכא למימר שכבר שכח התראה. וכ' במרגליות הים בשם התומים (צ"ב, א') דהביאור הוא דספק הוא שמא שכח, ולכן אין עונשין אותו מספק.